

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра міжнародних економічних відносин

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини
за освітньою програмою
«Міжнародні економічні відносини»

на тему: **«ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ УДОСКОНАЛЕННЯ
ДІЯЛЬНОСТІ ТНК ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В УКРАЇНІ»**

Виконавець:

студентка ФМЕ, гр.64М
Гінда Валерія Олександрівна _____
/ підпис /

Науковий керівник:

к.е.н., доцент
Уханова Інна Олегівна _____
/ підпис /

ОДЕСА – 2023

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Харчова промисловість в Україні є однією з ключових галузей економіки, яка забезпечує населення продовольством. Транснаціональні корпорації (ТНК) у цій галузі володіють значною частиною ринку та мають великий вплив на сировинну базу, якість продукції та розподіл національних ресурсів. У зв'язку з цим, удосконалення діяльності ТНК харчової промисловості має вагому значимість для сталого розвитку країни.

Україна має природні ресурси та потенціал для розвитку транснаціональних корпорацій харчової промисловості. Однак, проблеми з ефективністю виробництва, висока залежність від погодних умов та інших негативних факторів впливають на стан сировинної бази харчової промисловості. Удосконалення діяльності ТНК може сприяти впровадженню нових технологій, підвищенню якості продукції та забезпеченню стабільного постачання сировини.

Розвиток глобальної торгівлі та міжнародних економічних відносин вимагає від українських ТНК харчової промисловості бути конкурентоспроможними на міжнародному ринку. Сталі зміни у попиті, вимогах до якості та стандартів безпеки харчових продуктів потребують постійного удосконалення виробничих процесів та технологій. Діяльність ТНК може впливати на виробництво та маркетингову стратегію, сприяючи підвищенню конкурентоспроможності українських харчових підприємств на світовому ринку.

Аналіз діяльності та пошук шляхів удосконалення діяльності ТНК харчової промисловості дає можливість вивчати та впроваджувати інновації в українську харчову галузь.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Слід відзначити, що дослідженням діяльності ТНК харчової промисловості займалась незначна кількість вітчизняних науковців. Серед них можна виділити лише деяких: Л.О. Пашнюк, Т. Л. Мостенська, Г.О. Кундаєв, Р.А. Ерфан, М.С. Сичевський, А.Е. Юзефович та ін.

Метою дослідження є вивчення діяльності транснаціональних корпорацій харчової промисловості в Україні, а також виявлення перспектив та можливостей для її удосконалення.

Для досягнення поставленої мети, в ході дослідження вирішені наступні **завдання**:

- розкрити економічну сутність поняття транснаціональна корпорація та окреслити особливості їх діяльності в харчовій промисловості;
- визначити основні чинники створення та функціонування ТНК харчової промисловості;
- розглянути методичні підходи аналізу діяльності транснаціональних корпорацій харчової промисловості;
- проаналізувати передумови створення та діяльності ТНК харчової промисловості в Україні;
- дати оцінку чинникам впливу ТНК харчової промисловості на економічний розвиток України;
- провести аналіз показників діяльності ТНК харчової промисловості в Україні;

- охарактеризувати стан та проблеми діяльності ТНК харчової промисловості на вітчизняному ринку в умовах війни;
- оцінити перспективи розвитку транснаціональних корпорацій у харчовій промисловості в Україні у післявоєнний період;
- обґрунтувати заходи із залучення та створення транснаціональних корпорацій харчової промисловості у поствоєнний період.

Об'єктом дослідження в роботі виступають транснаціональні корпорації харчової промисловості, що ведуть свою діяльність в Україні.

Предметом дослідження в роботі є теоретичні та науково-практичні засади удосконалення діяльності ТНК харчової промисловості в Україні.

Методи дослідження. Під час виконання кваліфікаційної роботи було використано ряд загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, методи ключових понять, порівняння, групування, індукції та дедукції, метод статистичних угруповань, PEST-аналіз та SWOT-аналіз, методи аналізу й синтезу тощо.

Інформаційна база дослідження. Дослідження базуються на наукових працях вітчизняних та закордонних вчених, законодавчих актах, що стосуються проблеми здійснення економічної діяльності транснаціональних корпорацій на ринках України, офіційних звітах таких корпорацій та електронних ресурсах Інтернету.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, що об'єднують дев'ять підрозділів, висновків та списку використаних літературних джерел (45 найменування). Загальний обсяг роботи становить 107 сторінок. Робота містить 13 таблиць та 12 рисунків.

Публікації та апробація результатів дослідження. За результатами виконання кваліфікаційної роботи опублікована наукова стаття: Уханова І.О., Гінда В. О., Перспективи розвитку ТНК харчової промисловості в Україні у післявоєнний період // Збірник наукових праць кафедри міжнародних економічних відносин ОНЕУ "Світова економіка та міжнародні економічні відносини" Вип. 4. 2024 (у друці).

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ»** розглядаються теоретичні аспекти дослідження діяльності ТНК, узагальнено чинники створення та функціонування ТНК харчової промисловості, розглянуто методичні підходи аналізу діяльності ТНК харчової промисловості.

У другому розділі **«АНАЛІЗ ВПЛИВУ ТНК ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ»** здійснено аналіз передумов створення та діяльності ТНК харчової промисловості в Україні, чинників впливу ТНК харчової промисловості на економічний розвиток України та основних показників діяльності ТНК харчової промисловості в Україні.

У третьому розділі **«ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ ХАРЧОВОЇ**

ПРОМИСЛОВОСТІ В УКРАЇНІ» Охарактеризовано стан та проблеми діяльності ТНК харчової промисловості на вітчизняному ринку в умовах війни, визначено перспективи розвитку транснаціональних корпорацій у харчовій промисловості в Україні у післявоєнний період та запропоновано заходи із залучення та створення транснаціональних корпорацій харчової промисловості у поствоєнний період.

ВИСНОВКИ

У контексті сучасних глобальних всесвітніх змін діяльність транснаціональних корпорацій (ТНК) відіграє ключову роль в світовій економіці та становить основу господарського сектору країн із розвинутою ринковою економікою. Незважаючи на зростаючу важливість значення і місця транснаціональних компаній у світовому господарстві, ця форма бізнесу й досі залишається дискусійною в міжнародній економіці, а думки вчених-економістів з приводу визначення сутності «транснаціональних корпорацій» й досі розбігаються.

У першому розділі кваліфікаційної роботи було проведено дослідження теоретико-методичних основ дослідження діяльності транснаціональних корпорацій, під час якого було визначено, що транснаціональні корпорації харчової промисловості є суттєвим гравцем у сучасному світі, який впливає на глобальну економіку, соціальні та екологічні аспекти.

Транснаціональні корпорації харчової промисловості - це компанії, які мають підрозділи, виробництва і/або дистрибуції в різних країнах по всьому світу. Вони зазвичай спеціалізуються на виробництві, переробці і розповсюдженні продуктів харчування на світовому ринку. Ці корпорації займаються великими обсягами виробництва і здатні забезпечити все постачання продуктів харчування - від сировини до готового продукту.

ТНК харчової промисловості часто володіють різними брендами та компаніями, які входять до їхнього портфолію. Вони можуть мати присутність в багатьох країнах, використовуючи глобальні мережі виробництва, логістики та маркетингу. Це дозволяє їм ефективно конкурувати, забезпечуючи різноманітні продукти харчування для споживачів по всьому світу.

З одного боку, ці корпорації забезпечують необхідність продуктів харчування для мільярдів людей і сприяють стабільності глобальної продовольчої системи. Вони також надають робочі місця, інновації та технологічний прогрес у харчовому секторі.

З іншого боку, транснаціональні корпорації харчової промисловості часто звинувачуються в низькій якості продуктів, небезпечних практиках у виробництві, монополізації ринку та експлуатації праці. Вони можуть мати негативний вплив на місцеві громади, зокрема зниженням рівня фермерських доходів та втратою біорізноманіття.

ТНК в харчовій промисловості були створені для оптимізації виробництва, забезпечення доступу до ресурсів з усього світу, підвищення ефективності та максимізації потенційного ринку споживачів. Усі вище перелічені чинники дозволили транснаціональним корпораціям стати домінуючими у харчовій промисловості та забезпечити світовим споживачам широкий вибір продуктів і вплив на ринки.

У другому розділі кваліфікаційної роботи було проведено аналіз впливу діяльності ТНК харчової промисловості на соціально-економічний розвиток України.

Харчова промисловість — пріоритетна та стратегічно важлива галузь економіки України. В Україні найбільшими ТНК харчової промисловості, які вклали значні фінансові ресурси, є Nestle SA., McDonald's, PepsiCo, Coca-Cola HBC, Carlsberg Group, ViOil та ін.

Було виявлено, що залучення іноземних транснаціональних компаній (ТНК) в харчову промисловість України може мати позитивний вплив на економічний розвиток країни. Інвестиції ТНК сприяють оновленню виробничих процесів, покращенню якості товарів і послуг, впровадженню нових технологій та зміцненню інноваційного потенціалу цієї галузі.

Проте, необхідно забезпечити рівновагу між інтересами ТНК та внутрішнім виробництвом. Великі ТНК можуть мати переваги у виробництві та поширенні товарів на ринку, що може негативно вплинути на внутрішніх виробників, особливо малі та середні підприємства. Тому важливо розробити політику, яка стимулюватиме обидва сегменти ринку.

Розвиток харчової індустрії, включаючи транснаціональні корпорації, може створювати нові робочі місця і підвищувати доходи населення. Це особливо важливо для регіонів з недостатнім рівнем розвитку та високим рівнем безробіття. Проте, наряду з цим, дуже важливо забезпечити дотримання стандартів праці, які відповідають міжнародним нормам, і встановити механізми контролю їх дотримання.

Також, ТНК харчової промисловості в Україні можуть спричиняти негативний вплив на довкілля. Використання надмірних ресурсів, недозвільний забруднюючий вплив на навколишнє середовище та недбале використання природних ресурсів можуть призвести до погіршення якості довкілля і здоров'я населення.

Аналіз показників діяльності ТНК харчової промисловості в Україні дає підстави стверджувати, що вони мають значний внутрішній потенціал та конкурентоспроможність. ТНК виробляють широкий спектр продукції, який може задовольнити потреби як внутрішнього, так і зовнішнього ринків.

Однак, у теперішній час в Україні існує декілька чинників, що перешкоджають стабільному функціонуванню транснаціональних корпорацій (ТНК) в країні. Серед них - повномасштабна війна, політична та економічна нестабільність, а також низький рівень інноваційного розвитку. Для того щоб максимально впливати на економічний розвиток України через діяльність ТНК у харчовій промисловості, необхідно створити сприятливу бізнес-середу, яка буде спонукати до інвестицій у цю галузь і забезпечувати конкурентну атмосферу.

У другому розділі акцентується на великому потенціалі ТНК харчової промисловості в Україні для зростання та підтримки стабільності й економічного розвитку країни. Втім, щоб забезпечити їх конкурентоспроможність та міжнародну співпрацю, необхідно зосередитись на інноваційному розвитку, встановленні стандартів екологічної й соціальної відповідальності, а також привабливості зовнішнього капіталу й технологій. Шляхом такого поєднання можна забезпечити стійкий розвиток і партнерство на міжнародному рівні.

Третій розділ було присвячено дослідженню перспектив розвитку та функціонування ТНК харчової промисловості в Україні, особливо в післявоєнний період.

Успіх української харчової промисловості складається залежно від того, як транснаціональні корпорації беруть до уваги екологічні, економічні та соціальні фактори розвитку.

Після закінчення війни та можливого приваблення іноземних ТНК до України, очікується значне зростання інвестицій для відновлення країни. Це не тільки сприятиме економічному розвитку, але й відкриє нові ринки та розширить логістичні шляхи. Залучення іноземних ТНК грає важливу роль у розвитку та впровадженні нових технологій в Україні, сприяючи зменшенню безробіття через створення нових робочих місць і розвиток місцевих підприємств. Цей процес відкриває перспективи для України в інноваційній сфері та підсилює її позицію на світовій арені.

Після закінчення війни, в Україні з'являються широкі можливості для розвитку ТНК харчової промисловості. Період відбудови, який настає після припинення бойових дій, потребує значних інвестицій у національну економіку. Харчові транснаціональні корпорації можуть виступати як ключові інвестори в цьому процесі. Вони мають потенціал надати необхідні фінансові ресурси, передові технології, а також керівний досвід для модернізації та розвитку української харчової промисловості. У результаті цього, українська харчова промисловість може отримати суттєвий поштовх у своєму розвитку.

АНОТАЦІЯ

Гінда В.О., «Проблеми та перспективи удосконалення діяльності ТНК харчової промисловості в Україні»,

кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» за освітньою програмою
«Міжнародні економічні відносини»

Одеський національний економічний університет
м. Одеса, 2023 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єктом дослідження є ТНК харчової промисловості, що ведуть свою діяльність в Україні.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти дослідження діяльності ТНК, узагальнено чинники створення та функціонування ТНК харчової промисловості, розглянуто методичні підходи аналізу діяльності ТНК харчової промисловості.

Здійснено аналіз передумов створення та діяльності ТНК харчової промисловості в Україні, чинників впливу ТНК харчової промисловості на економічний розвиток України та основних показників діяльності ТНК харчової промисловості в Україні.

Охарактеризовано стан та проблеми діяльності ТНК харчової промисловості на вітчизняному ринку в умовах війни, визначено перспективи розвитку транснаціональних корпорацій у харчовій промисловості в Україні у післявоєнний період та запропоновано заходи із залучення та створення транснаціональних корпорацій харчової промисловості у поствоєнний період.

Ключові слова: ТНК, транснаціональні корпорації, харчова промисловість, корпорація, ТНК харчової промисловості.

ANNOTATION

Hiinda V., «Problems and prospects for improving the activities of TNCs in the food industry in Ukraine»,

qualification work for a master's degree

in specialty 292 "International Economic Relations" under the educational program

"International Economic Relations "Odesa National Economic University

Odesa, 2023

The master's qualification work consists of three sections. The object of the study is TNCs of the food industry operating in Ukraine.

The work examines the theoretical aspects of the research of TNC activities, summarizes the factors of creation and functioning of TNCs in the food industry, and considers methodological approaches to the analysis of the activities of TNCs in the food industry.

The work analyzed the prerequisites for the creation and activity of TNCs of the food industry in Ukraine, the factors of influence of TNCs of the food industry on the economic development of Ukraine, and the main indicators of the activities of TNCs of the food industry in Ukraine.

The work also characterized the state and problems of the activity of TNCs in the food industry in the domestic market during the war, determined the prospects for the development of transnational corporations in the food industry in Ukraine in the post-war period, and proposed measures to attract and create transnational corporations in the food industry in the post-war period.

Key words: TNC, transnational corporations, food industry, corporation, TNC of the food industry.